

Meriaura Oy, Premarin Ab

Skogbyn rannan asemakaava (7819)

Natura-arvioinnin tarveharkinta 2025

18.2.2025

KEIRON

Hanke: Skogbyn rannan asemakaava (7819), Natura-arvion tarveharkinta

Toimeksiantaja: Meriaura, Jussi Mälkiä, Premarin, Fredrik Kevin

Valmistumispäivä 18.2.2025

Teksti ja kuvat © Luontotieto Keiron Oy 2025

Tekijät: Emilia Röhr, Susanna Pimenoff, Julia Palorinne

Pohjakartat © Maanmittauslaitos 2024

Kansikuva: Viistokuva suunnittelualueesta, kuvasuunta koilliseen

Sisällys

1	Johdanto.....	1
2	Alueen sijainti.....	1
3	Natura-alueen kuvaus	2
4	Kaava-alueen luonnon kuvaus	2
4.1	Vedenalaiset luontotyytit	2
4.2	Linnusto.....	4
5	Tarveharkinnan arviointiperusteet	5
6	Hankkeen esittely	5
7	Hankkeen vaikutukset	6
8	Mahdolliset lieventämistoimet.....	7
9	Johtopäätös	7
10	Lähteet	9

1 Johdanto

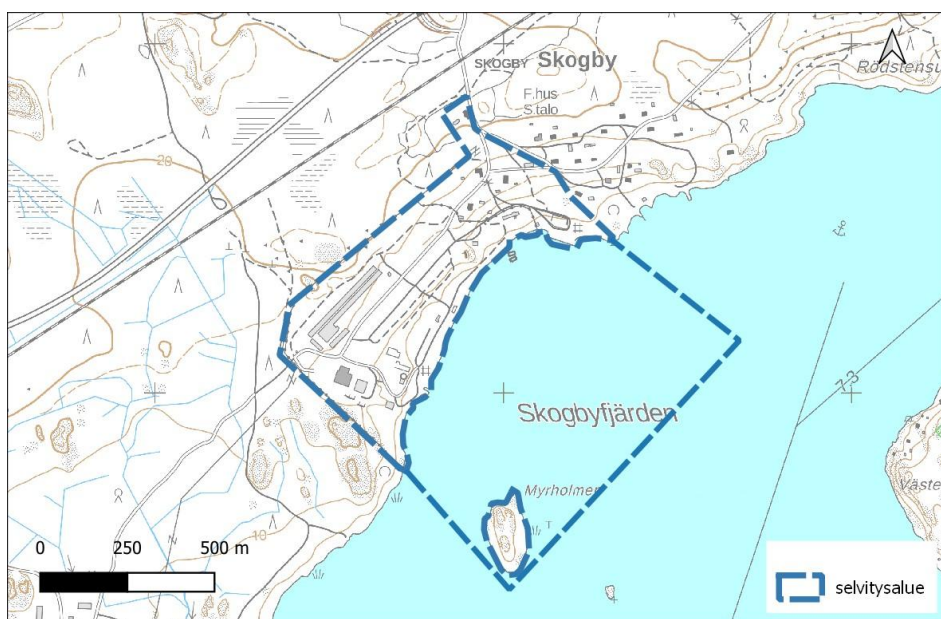
Tämä Natura-arvioinnin tarveharkinta liittyy Skogbyn rannan (7819) kaavamuutos-hakemukseen ja kaavoitushankkeeseen. Selvityksessä on arvioitu kaavamuutoksen vaikutuksia kaava-alueella osittain sijaitsevaan Natura 2000 -alueeseen (SAC/SPA, FI0100005, Uudenmaan ELY-keskus 2013) ja sen välittömään lähiympäristöön sekä tarvetta varsinaiselle Natura-arvioinnille.

Toimeksiannon Natura-arvion tarveharkinnasta antoivat maanomistajat Jussi Mälkiä Meriaura Oy:stä ja Fredrik Kevin Premarin Oy:stä. Projektin ohjausryhmään kuuluu lisäksi arkkitehti Fredrik Lindberg Arkitekturum Oy:stä. Tilaajan edustajana on toiminut Fredrik Lindberg.

Työtä on ohjannut biologi, FM Susanna Pimenoff Luontotieto Keiron Oy:stä. Hankkeen vaikutuksia Natura-alueen suojelun perusteena toimiviin vedenalaisiin luontotyyppeihin ja lajeihin on arvioinut biologi, FT Emilia Röhr, ja vaikutuksia suojelupe-
rusteena olevaan linnustoon biologi, FM Julia Palorinne Luontotieto Keironista.

2 Alueen sijainti

Kaavamuutos koskee sekä Skogbyn ranta-aluetta että osaa vesialueesta. Suunnittelualueen pinta-ala on noin 91,4 hehtaaria, josta maa-aluetta on n. 35,7 ha ja vesi-
aluetta n. 55,6 ha (Kuva 1). Suunnittelualue sisältää kiinteistöt 710-527-1-118 ja 10-584-1-3 sekä vesialueen 710-584-4. Alueen rantaviiva (mannermaan) on yhteensä noin 1,1 km. Lisäksi suunnittelualueeseen kuluu Skogbyfjärdenillä sijaitseva Myrholmenin saari (1:118). Myrholmenin koko on n. 1,85 ha.

Kuva 1. Kaava-alueen sijainti Skogbyfjärdenin pohjoisrannalla.

3 Natura-alueen kuvaus

Skogbyn rannan suunnittelualue sijoittuu osittain Tammisaaren ja Hangon saariston ja Pohjanpitäjänlahden merensuojelu- ja Natura-alueelle (FI0100005, SAC/SPA).

Natura-aluetta kuvataan tietolomakkeella seuraavasti:

”Natura-alueeseen kuuluu rajauksen sisällä oleva vesialue kokonaisuudessaan sekä lisäksi muita vesi- ja maa-alueita seitsemällä osa-alueella, joiden rajaukset ilmenevät erilliseltä toteuttamistapakartalta. Alue on noin 52 000 ha:n laajuinen merialue, joka käsittää Pohjanpitäjänlahden vesialueet, Tammisaaren saariston merialueet alkaen idässä Nothamnin-Strömsön-Hättön suojelualueesta ja ulottuen etelässä sisäisten aluevesien ulkorajaan sekä Hangon etelälahtien merialueet. Sisimpänä oleva Pohjanpitäjänlahti on murtumalaakso, jota rajoittaa Tammisaaren kaupungin kohdalla Salpausselän muodostama kynnys. Lahti muistuttaa matalaa vuonoa. Saaristo muodostuu mereen päin loivasti viettävästä penepaanista, jota sekä rannikon suuntaiset, että näitä vastaan poikittain sijaitsevat murtumalinjat rikkovat. Hankoniemen eteläreunan matalat, hietikoiden reunustamat poukamat ovat linnustollisesti arvokkaita. Suolapitoisuus vähenee merivyyhykkeen yli 0,6%:sta Pohjanpitäjänlahden lähes nollaan prosenttiin, mistä seuraa lajiston täydellinen muuttuminen siirryttäessä merialueen avoimelta ulapalta vähäsuolaiseen Pohjanpitäjänlahteen. Laajan merialuearajauksen sisällä on lisäksi useita suojellisesti arvokkaita erityiskohteita, suojelu- tai suojeluohjelma-alueita.”

Alueen suojelun perusteena on 35 luontodirektiivin luontotyyppiä, useita lintudirektiivin I-liitteen lintulajeja ja muuttolintulajeja sekä luontodirektiivin II-liitteen lajit harmaahylje, täplälampikorento ja meriuposkuoriainen (Nieminen & Ahola 2017, Uudenmaan ELY-keskus 2013).

4 Kaava-alueen luonnon kuvaus

4.1 Vedenalaiset luontotyypit

Kaava-alueen vesialue on voimakkaasti ihmisvaikutteinen ja meren ekologinen tila on tyydyttävä (Havsmanualenin kenttäinventaarit 2014–2016, SYKE 2024). Kaava-alueen vesialueilla on aiemmissa selvityksissä havaittu verrattain runsaasti rehevöitymisen indikaattorilajeja (Havsmanualenin kenttäinventaarit 2014–2016). Koko Natura-alueen tärkeimmiksi uhiksi on tietolomakkeella mainittu luonnollinen rehevöityminen, veneily, öljyvahingot ja ruoppaus.

Kaavamuutosalueelle on tehty kesällä 2024 vedenalaisen luonnon inventointi Alleco Oy:n toimesta (Leinikki 2014). Inventoinnissa tunnistettiin Suomen luontotyyppien punaisen kirjan luontotyypeistä Myrholmenin itäpuolella sijaitsevalla matalikolla

luontotyyppi ”Haurupohjat”, joka on luokiteltu erittäin uhanalaiseksi (Kontula & Rautio 2018). Rakkohauru lajina on luokiteltu silmälläpidettäväksi. Lisäksi inventoinnissa havaittiin silmälläpidettävää merihapsikkaa (Hyvärinen ym. 2019). Selvitysalueelta ei havaittu meriajokasta, sillä sopivasta hiekkapohjaisesta elinympäristöstä huolimatta Pohjanpitäjänlahdelta saapuva ajoittainen makean veden vaikutus todennäköisesti tekee olosuhteet meriajokkaalle epäsuotuisiksi. Lisäksi merenpohjalla paikoin runsaana esiintyvä puuaines ja täyttölöhkareet vähentävät meriajokkaalle suotuisan elinympäristön määrää. Myöskään suojelun perusteena olevaa meriuposkuoriaista ei inventoinneissa löydetty, vaikka sitä etsittiin lajille sopivista elinympäristöistä.

Myrholmenin itäpuolelta havaittiin inventoinneissa matalikko, joka edustaa alueen suojelun perusteena toimivaa Natura-luontotyyppiä ”Riutat” (1170). Skogbyn rannan kaavaluonnoksen mukaan tälle alueelle ei kuitenkaan ole suunniteltu luontotyyppin tilaa heikentäviä toimintoja. Alueen luonnontilaisimmat merenpohjat sijaitsevat noin 200 metrin pituisella matkalla kaava-alueen eteläpäässä sekä Myrholmenin ympäristössä (kuva 2). Lisäksi kaava-alueen koillisosasta havaittiin pieni, runsaasti rantavehnää kasvava hiekkaranta, jonka vedenalaista luontoarvoa heikentää sen edustalle kertynyt puuaines. Hiekkaranta on tunnistettu paikallisesti arvokkaaksi luontokohteeksi jo aiemmissa meriluontoon kohdistuvissa selvityksissä (Havsmanualenin kenttäinventaariot 2014–2016). Luonnontilaiset hiekkarannat kuuluvat myös erittäin uhanalaisiin Itämeren rantojen luontotyyppeihin, mutta eivät kuitenkaan lukeudu kyseisen Natura-alueen suojelun perusteena oleviin luontotyyppeihin. Skogbyn kaava-alueen vedenalainen luonto ei vuoden 2024 inventoinnin mukaan myöskään sisällä sellaisia luontoarvoja, jotka olisi luonnonsuojelulaissa mainittu suojeltaviksi.

Kuva 2. Alleco Oy:n tuottama kuva kesän 2024 inventoinneissa löydettyistä vedenalaisista luontoarvoista (Leinikki 2024). Kohde 3 sijaitsee selvitysalueen rajojen ulkopuolella, mutta on siihen kuuluvan Myrholmenin lähellä.

4.2 Linnusto

Natura-alueen suojeluperusteena olevista lintulajeista kaava-alueella voivat esiintyä pääasiassa sellaiset vesistöjen lintulajit, kuten tiirat ja kokosukeltajasorsat, joille sopivia pesimä- ja ruokailupaikkoja voisi löytyä kaava-alueelta, esimerkiksi Natura-rakausen ulkopuolelle jäävän Myrholmenin rannoilta. Näihin kuuluvat mm. EU:n lintudirektiivin I-liitteen lajit haahka, kalatiira ja lapintiira sekä EU:n lintudirektiivin muuttolinnut tukkasotka ja lapasotka. Näistä monet kuitenkin suosivat avoimempaa ulko-saaristoa, eikä niiden pesimäkanta sisäsaaristossa, mihin kaava-alue lukeutuu, ole kovin suuri. Puolisukeltajasorsia ja pesiviä tai levähtäviä kahlaajia kaava-alueella ei juurikaan voi esiintyä, sillä niille sopivia matalikkoja ei kaava-alueelta löydy.

Selvitysten perusteella Natura-alueen suojeluperusteina toimineista lintulajeista kaava-alueella esiintyy melko harva, eikä alueen luontoselvityksissä (Luontotieto Keiron 2024) havaittu juurikaan tällaista lintulajistoa. Natura-alueen ulkopuolelle jäävällä Myrholmenilla pesi useita haahkoja ja yksi kalatiira, mutta kaava-alueen vesialueilla lintuja havaittiin melko vähän. Tämä johtunee siitä, että kaava-alueen vesi

on syvää, eikä vesilinnuille ruokailualueeksi sopivia matalikkoja tai sinisimpukka-esiintymiä juuri inventointien perusteella esiinny.

Haahka on kasvaneen petopaineen takia siirtynyt ulkosaariston luodoilta pesimään sisäsaaristoon suojaisempiin metsäsaariin. Haahkan pesimismenestys Myrholmenilla ei vaikuttanut hyvältä petojen munarosvouksen takia (Luontotieto Keiron 2024). Myrholmenin ympärillä voi löytyä haahkalle soveltuvaa ruokailuympäristöä, koska siinä esiintyy matalampaa riuttaa. Haahka ruokailee ainakin jossain määrin kaava-alueen vesialueella, joskaan mannerrannan rantavedet tuskin soveltuvat sille pohjaan uponneen sahatavaran takia. Ravinnonhaku suuntautuu myös kaava-alueen ulkopuolisille vesille, jossa kovilla pinnoilla esiintyy sinisimpukoita.

5 Tarveharkinnan arviointiperusteet

Luonnonsuojelulain 35 §:n mukaan hanke tai suunnitelma ei saa yksistään tai yhdessä muiden hankkeiden kanssa merkittävästi heikentää niitä luonnonarvoja, joiden vuoksi alue on sisällytetty Natura 2000 -verkostoon. Natura-alueilla tai niiden lähistöllä toteutettavien hankkeiden tai suunnitelmien vaikutukset arvioidaan, mikäli niiden vaikutukset Natura-alueen suojelutavoitteisiin ovat epäselviä (Söderman 2003, Mäkelä & Salo 2024, Ympäristöministeriö 2024).

Skogbyn rannan kaava-alueella sijaitseva Natura-alue on sekä SAC- että SPA-perustein suojeltu alue. Tässä selvityksessä tarkastellaan erityisesti hankkeen vaikutuksia seuraaviin Naturalla suojeltuihin arvoihin:

1. Luontodirektiivin liitteen I luontotyyppeihin ja luontodirektiivin liitteen II lajeihin.
2. Lintudirektiivin liitteen I lintulajeihin ja lintudirektiivin 4.2 artiklassa tarkoitettuihin muuttolintuihin.

6 Hankkeen esittely

Kaavaselostuksessa 13.5.2024 hankkeen tavoitteita ovat:

"Alueelle laadittava asemakaava sisältää pysyvän asumisen korttelialueita (AO, AP, ALP), vapaa-ajan asumisen ja matkailutoiminnan korttelialueita (RA, RM), liiketoiminnan korttelialuetta (KTY), lähivirkistysalueita (MU), satama-alueita (LV) sekä metsäalueita (M). Kaavassa suojellaan alueen luontoarvoja, arkeologisia ja muita kulttuuriperintökohteita sekä rakennuksia laadittujen selvitysten mukaan.

Rantaan suunnitellaan virkistysalueita ja vapaa-ajan toimintaa, matkailutoimintaa sekä esimerkiksi pienvenesatamatoimintaa ja siihen liittyviä palveluita, uimaranta sekä padel-, mini-golf- ja muuta virkistystoimintaa. Koko alueella on mahdollista liikkua rantaa pitkin. Nykyinen pienimuotoinen satama alueen itäosassa jää paikoilleen.

Tarkoituksena on muun muassa parantaa sen laiturirakenteita. Myrholmenilla selvitetään pienimuotoisen vapaa-ajan asutuksen edellytyksiä.” (Lindberg 2024)

7 Hankkeen vaikutukset

Nykyisessä kaavaluonnoksessa on suunniteltu rakennukset ja venesatama pengerretylle ranta-alueelle, jonka ranta-alue ja merenpohja on nykytilassaan luonnontilaltaan muuttunutta ja täyttölohkareiden sekä puuaineksen peitossa (Leinikki 2024).

Kaavaluonnoksen mukainen kylänranta ja sauna eivät heikennä vedenalaisen luonnon tilaa, sillä merenpohjan luonnontilaisuus myös tällä alueella on jo merkittävästi heikentynyt (Leinikki 2024). Uimarannan perustaminen kaavoitetulle alueelle saattaa mahdollisesti jopa parantaa rannan luonnontilaisuutta, jos rantaan ja merenpohjaan kertynyt puuaines poistetaan.

Allecon tekemän selvityksen perusteella kaava-alueen vesialue on enimmäkseen syvää (Leinikki 2024). Rannan tuntumassa ei ole Natura-alueen suojeluperusteen mukaisia luontotyyppkejä eikä edellytyksiä vesilintujen ruokailualueeksi eikä suojellun meriuposkuoriaisen esiintymiselle. Kaava-hanke ei siksi voi välittömästi vaikuttaa suojelun perusteena oleviin luontotyypppeihin tai lajeihin. Epäsuoria vaikutuksia voi koitua kaava-alueen ulkopuolella sijaitseviin luontotyypppeihin johtuen pienvenesataman rakentamisen aikaisesta sedimentaatiosta.

Myrholmenin itäpuolelta havaittiin pienialaisesti riutat -luontotyyppiä. Tälle alalle ei ole osoitettu kaavassa toimintoja. Veneliikenne Myrholmenin saareen tulee lisääntymän nykyisestä rakentamisen myötä. Lomarakentamisen seurauksena Myrholmenin saareen tulee tarve rakentaa laituri tai laitureita. Laituri tulee saaren luoteisrantaan, joka on tuulilta ja aallokolta parhaiten suojassa. Veneliikenteen määrän lisäys loma-asuntoa palvelevan laiturin takia ei voida katsoa merkittäväksi, kun jo nykyisellään laivaliikenne veneväylää pitkin Pohjanpitäjänlahteen ja veneliikenne Myrholmenin ohitse Prediumin suureen pienvenesatamaan on vilkasta.

Myrholmenin lomarakentaminen vaikuttaa saarella pesivään saaristolinnustoon. Vaikutuksen merkitystä on vaikea arvioida, koska se on riippuvainen loma-asunnon käyttöajoista ja tavoista sekä paikallisen linnuston sopeutumiskyvystä. Haahkan osalta loma-asunnon vaikutus voi olla kielteinen, neutraali tai jopa myönteinen. Asukkaiden läsnäolo saattaa vähentää merikotkan käyntejä saarella. Asukkaat voivat myös edesauttaa haahkan pesimistä loukuttamalla pienpetoja. Toisaalta jatkuva ihmisten aiheuttama häiriö voi karkottaa haahkat pesiltään ja saattaa altistaa munat entistä herkemmin munarosvoukselle.

8 Mahdolliset lieventämistoimet

Lieventämistoimenpiteitä ei Natura-alueelle kohdistuvien vähäisten vaikutusten takia tarvitse tehdä. On kuitenkin suositeltavaa yleisten ympäristöä heikentävien vaikutusten takia ehkäistä varsinkin rakentamisaikaisia vaikutuksia.

Rakentamistöissä rannassa on suositeltavaa säilyttää puustoinen vyöhyke, joka lieventää myös mahdollisia maarakentamisesta aiheutuvia ravinnevalumia veteen. Mahdollisten hulevesien poistot tulee suunnitella siten, että niistä aiheutuva vesistökuormitus on mahdollisimman vähäinen. Tarvittaessa hulevesistä aiheutuvaa kuormaa voidaan vähentää esimerkiksi hulevesialtaiden avulla.

Mahdollisia epäsuoria vaikutuksia, kuten väliaikaista vedenlaadun heikentymistä sedimentaation lisääntymisen myötä, voidaan vähentää suunnittelemalla mahdollisimman vähäistä merenpohjaa muokkaavaa rakentamista.

Rantojen palauttaminen luonnontilaan edellyttäisi lohketäyttäjien korvaamista hiekalla ja alueelle tyypillisen matalan, 1–2 metriä syvän, moreenipitoisen hiekkatasanteen rakentamista rannan edustalle. Tämä edistäisi myös mahdollisten putkilokasvien leviämistä rantaveteen luoden elinympäristöjä myös muille lajeille (Leinikki 2024). Nämä toimet edistäisivät luonnontilaisuuden palautumista, mutta niitä ei voida katsoa varsinaisiksi rakentamisessa vaadittaviksi lieventämistoimiksi, vaan toteutessaan nämä toimenpiteet lähinnä edistäisivät lajien ja luontotyyppien suojelun suotuisaa tasoa.

Saunan rakennustöissä ja kylänrannan perustamisessa vaadittavat kulkureitit on suositeltavaa sijoittaa siten, etteivät ne merkittävästi heikennä rannan rantavehnäkasvustoa höyläämön edustalla, vaikkei kyseinen luontotyyppi kuulukaan Natura-alueen suojeluperusteisiin.

9 Johtopäätös

Kaavahankkeen toteutuminen lisää alueen virkistyskäyttöä loma- ja asuinrakentamisen myötä. Mannerrannan edustan vesialueella ei ole suojeluperusteena olevia luontotyyppisiä tai lajeja eikä alueen käyttötarkoituksen muuttuminen siten voi vaikuttaa suojelua heikentävästi.

Myrholmenin itäpuolella sijaitsee vedenalainen ja suojeltu luontotyyppi ”riutat”. Rakentamisella ei katsota olevan suoria vaikutuksia tähän luontotyyppiin, sillä suunnitellut rakentamistoimet eivät kohdistu tälle alueelle.

Epäsuorasti rakentaminen voi vaikuttaa Natura-alueella ruokailevaan haahkaan, josta osa myös pesii Myrholmenin saarella. Vaikutus arvioidaan vähäiseksi useista syistä. Haahkojen määrä saarella on vähäinen eikä rakentaminen välttämättä

vaikuta pesintään kielteisesti, vaan jopa myönteisesti, jos petopaine vähenee ihmis-toiminnan seurauksena. Kaava-alueen merialue ei ole haahkan ravinnonhakuun erityisen soveltuva, koska vesi on enimmäkseen syvää. Siksi haahkojen arvioidaan käyttävän myös kaava-alueen ulkopuolella olevia vesiä. Kaavaluonnoksessa osoite-tuilla rakentamistöillä ei siten arvioida olevan heikentävää vaikutusta Natura-alueen suojeluperusteina oleviin lajeihin tai luontotyyppeihin.

Tarveharkinnan johtopäätöksenä voidaan todeta, että varsinaista Natura-arviointia ei ole tarpeellista tehdä, koska hankkeella ei arvioida olevan kielteisiä vaikutuksia Natura -alueella suojeltuihin arvoihin.

10 Lähteet

Havsmanualen-projektin kenttäinventaarit 2014–2016, Raaseporin kaupunki. [url: <https://www.raasepori.fi/asuminen-ja-ymparisto/ymparisto/projektit/havsmanualen-projekti/>]

Kontula T. & Raunio A. [toim.] 2018: Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja - Osa 2: luontotyyppien kuvaukset. – Suomen ympäristö 5/2018. s. 925.

Leinikki J. 2024: Skogbyn alueen vedenalaisen luonnon inventointi. – Allecon raportti n:o 16/2024.

Lindberg, F. 2024: Asemakaavaluonnoksen selostus 13.5.2024, Skogbyn ranta, asemakaava nro 7819.

Luontotieto Keiron 2024: Luontoselvitys 2022 ja sen täydennys 2024. – Julkaisematon raportti, Skogby Strand Ab, Skogbyn asemakaavoitus. 52 s.

Mäkelä K. & Salo P. 2024: Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi. Opas tekijälle, tilaajalle ja viranomaiselle. 2. korjattu painos. – Suomen ympäristökeskus SYKE. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 43/2023. 371 s. ISSN 1796-1726 (verkkoj.).

Nieminen M. & Ahola A. [toim.]. 2017. Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt. – Suomen ympäristö 1/2017. ss. 1-278. ISBN 978-952-11-4638-1.

SYKE (Suomen ympäristökeskus) 2024: Velmu – Vedenalaisen meriluonnon monimuotoisuuden inventointiohjelma. [url: <https://www.ymparisto.fi/velmu> (17.1.2024)]

Söderman T. 2003: Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi – kaavoituksessa, YVA-menettelyssä ja Natura-arvioinnissa. – Suomen ympäristökeskus. 196 s.

Uudenmaan ELY-keskus 2013: Tammisaaren ja Hangon saariston ja Pohjanpitäjänlahden merensuojelualue. [url: <https://www.ymparisto.fi/fi/luonto-vesistot-ja-meri/luonnon-monimuotoisuus/suojelu-ennallistaminen-ja-luonnonhoito/natura-2000-alueet/tammisaaren-ja-hangon-saariston-ja-pohjanpitajanlahden-merensuojelualue> (23.2.2023)]

Ympäristöministeriö 2024: Luonnonsuojelulaki, muutossäädös 5.1.2023/9 koskien Natura-alueiden perusteita. [url: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2023/20230009>]